

ELS PAISATGES DE CATALUNYA

La Segarra

12 de novembre de 2017

Itinerari: de Selvanera a Sanaüja

SEAS

Secció Excursionista de l'Ateneu Santjustenc (SEAS)

www.santjust.org/seas

Paisatge als entorns de Selvanera. Totes les fotos són de Lluís Solé

Dins del cicle Els paisatges de Catalunya, aquesta excursió per les terres altes de la Segarra, ens permet, a part d'intentar entendre el paper que la vegetació juga en la definició d'un paisatge, conèixer un bon exemple dels relleus dels altiplans de la Depressió Central Catalana.

El que en llenguatge geogràfic solem conèixer com a Depressió Central Catalana és el que en termes geològics coneixem com a terminació oriental de la depressió de l'Ebre (no confondre amb la conca hidrogràfica del riu Ebre). La depressió de l'Ebre és un vast territori que s'estén entre els Pirineus, la Serralada Ibèrica i les Serres Costeres Catalanes. A Catalunya són les terres que s'estenen a ponent de la conca d'Osona i del Bages. Aquest vast territori, que arriba fins a Cantàbria i el País Basc, al final de l'orogènia pirenaica, a principis de l'Era Terciària fa uns 50 milions d'anys, va estar ocupat per un mar interior —al principi en comunicació amb l'Atlàntic i posteriorment completament tancat— que es va anar dessecant progressivament. Al començament, al fons d'aquest mar s'hi van dipositar gran quantitat de sediments argilosos (les margues blaves de la plana de Vic o d'Igualada) mentre que en els seus marges s'hi dipositaven gresos i conglomerats, com els que podem veure avui dia a Montserrat, Sant Llorenç del Munt i el Montsant, o al llarg de tot el peu del Prepirineu. Quan el mar interior es va quedar aïllat de l'oceà, va començar la

seva evaporació. En les parts centrals es van formar grans dipòsits de guixos i sal (les sals de Cardona, Súria, Sallent, o les de Remolinos a l'Aragó), mentre que en els marges, d'on s'anava retirant l'aigua, els sediments marins eren progressivament substituïts per sediments fluvials i lacustres. Al final, tota la conca va ser reomplerta per materials lacustres i fluvials: margues i calcarenites vermelloses i marronoses que trobem sobre els guixos i dipòsits salins de la part central de la depressió o sobre les margues i calcàries en la part més oriental.

Aquesta conca interior no tenia una xarxa fluvial de drenatge ben definida i es configurava amb una sèrie de petites cubetes de tipus endorreic, alguns residus de les quals encara les trobem actualment a l'Urgell —estany d'Ivars— o de forma molt més abundant en els Monegros. La xarxa de drenatge no s'estableix fins quan fa uns 25 milions d'anys s'enfonsa el golf

Església de Selvanera

Vall del Llobregós.

de València i el mar Balear, així com les depressions del Vallès, Penedès i del Camp de Tarragona, i els rius com ara l'Ebre, el Llobregat i el Ter es poden obrir camí a través de les restes molt disminuïdes de les Serralades Costaneres Catalanes, cap al Mediterrani. Però és una xarxa fluvial molt jove, poc encaixada, excepte en la travessa del Prepirineu o de les Serralades Costaneres, i encara relativament caòtica.

La Segarra és un altiplà, situat a uns 500 m d'altitud, de relleus molt suaus i ocupat en la seva major part per conreus de secà. Únicament en alguns costaners, com els dels marges del Llobregós, hi trobem vestigis de la vegetació original, una vegetació mediterrània adaptada al clima extremadament sec d'aquests paratges. La xarxa fluvial transcorre per valls molt amples, a penes encaixades com la del riu Sió, hi ho fa dirigit-se cap el nord-oest, a buscar el riu Segre.

La vall del Llobregós, que travessem en aquesta excursió, té unes característiques diferents ja que s'encaixa prop de 100 m i entre Selvanera i Sanaüja té uns 4 quilòmetres d'amplada, solcada per un rierol insignificant. És una vall estructural, formada per l'esventrament d'un anticlinal diapíric, que permet

l'aflorament dels guixos que jeuen sota els sediments fluvials i lacustres que formen l'altiplà de la Segarra. Aquest mateix anticlinal és el que més a l'est dona lloc a la muntanya de sal de Cardona i als afloraments salins de Súria i Sallent.

L'Excursió

L'excursió s'inicia a Selvanera, un petit llogaret d'una cinquantena d'habitants, fundat el segle XI al resguard d'una torre de defensa, passa per can Mascó, una típica gran masia de les terres de ponent, i travessa la vall del Llobregós fins a Sanaüja. Sanaüja és un municipi de la vall del Llobregós de menys de 500 habitants, que com molts pobles de les terres de Ponent té el seu castell i una estructura de carrers amb arcs força interessants.

L'excursió té un recorregut de 11,5 km, amb desnivells suaus. El desnivell acumulat és de 250 metres, per tant és un recorregut suau i fàcil (Índex IBP 40) que fa que en aquesta excursió hi hagi un sol itinerari per a tothom.

Lluís Solé

SEAS, novembre de 2017

Poble de Sanaüja.